

Esimese kevadkuu keskel sadas kahe päevaga maha paarikümnesentimeetrine lumevaip.

OVE MAIDLA

Eestimaine märts tuli kui lõvi

AIN KALLIS
tartu@postimees.ee

Märts tuleb kui lõvi ja lähed kui lammast, ütleb inglise vanasõna. Juba teist aastat käitub ilm nii ka Eestimaal: kuu algus on tormiline, lõpp kevadiselt mahe.

Paastukuu algas maruliselt: kaks nädalat puhusid viined tuuled, kolmandal kuupäeval küündisid puhangud isegi Tartumaal 20 meetrini sekundis.

Väinameres hupisid praamid tunde keset jääsuppi, tuisustel teedel ekslesid autod.

Välku ja virmalisi

Järgmisel ööl kell 3.40 oleks Tartus akna taga justkui keevitatud, järgnes pikserakatus. Ainukeseks see jäigi.

Äike pole märtsis just sage külaline. Huvitav on see, et viimasel aastakümnel on seda loodusnähtust olnud isegi jaanuaris rohkem kui esimesel kevadkuul.

Hilised ärkvelolijad Pärnumaal nägid 6. märtsil

teistsugustki tulevärki – virmalisi.

Vastlapäeval, mis tänavu langes naistepäeva eelõhtule, oli ilm juba kevadisem, aga samas vihmane ja tuuline. Kes juhtusid liugu laskma, nendel riided ligunesid. Lumi, mis oli kolm-neli päeva maas püsinud, sulas kähku.

Tsüklonid muudkui tulid ja läksid, 15. kuupäeval oli maa jälle valge. Kahe päevaga sadas maha paarikümnesentimeetrine lumevaip, kõrgustikele jagus lund veelgi enam, saartele vähem (1–6 cm). Tuisk oli tugevaim Kirde-Eestis, lisaks tegi sealseile elu raskeks ligi 16-kraadine külm.

Lumi oli tihe ja raske, seepärast ei kippunud ta sulama ka hiljem päikese käes: puhas lumi peegeldab tagasi 80–95 protsenti valgusest.

Läks kui lammast

Nii kui kevad algas, läksid ka ilmad veidi soojemaks. Kuu lõpukolmandikul tõusis elavhõbe üle +5°C kuuel päeval, eelviimasel päeval isegi 10,5 kraadini.

Siis keeras Lõuna-Eestis jälle jahedamaks, pealinnas

soojenes ilm aga veelgi (12,2°C).

Paastukuu keskmiseks õhutemperatuuriks arvutati nii Tartumaal kui kogu Eestis -0,3°C, normist paar kraadi enam.

Et meri oli jääst vaba, mõõdeti saartel kuu keskmiseks 0,8–0,9 soojakraadi, Kirde-Eestis seevastu oli märksa külmem (Väike-Maarjas -1,6°C, Jõhvis -1,4°C).

Üllatavalt palju sadas, 17 päevaga tuli Tartumaal üle 58 mm ehk tavalisest üle kahe korra rohkem lund, lörtsi, vihma.

Selle näitaja poolest saavutas tänavune märts 130-aastases vaatlusreas viienda kohta. Kõige rohkem sadas see-

kord Viljandi- ja Valgamaal (üle 70 mm), vähem saartel (30–35 mm).

Jäämägi läks liikvele

Mujal maailmas oli märtsikuul mitu märkimist väärivat ilmanähtust: Siberis ja Kanadas paukus nädalaid 40–46-kraadine pakane, Sudaanis ja Senegalis oli sama palju kuumu.

Meteoroloogiapäeval, 23. märtsil murdis Antarktikas lahti kõigi aegade suuruselt teine, Jamaica saarega pindalalt võrdne jäämägi. Sellised kolossaalsed pangad alustavad iseseisvat merereisi vaid kord 50–100 aasta jooksul.

Ain Kallis on klimatoloog.

Saja aasta eest

- 1900. aasta märts oli Tartus külm: -5,3°C. Temperatuur kõikus +3,3 ja -23,3 kraadi vahel. Lund tuli tavalisest vähem, kuid eelnevate kuudega kokku saadi Toomemäel lumekihi paksuseks 68 cm. Emajõgi püsis jääkaane all.
- Kuigi lund maas oli, kurdeti Postimehes, et kaevud on tühjad. Virumaal Aburi külas «koolil ei olegi kaevu ega veevedajat, sellepärast söövad koolilapsed janukustutuseks lund ja on sellel äbi mitmed rinnahaigustesse jäänud». Põlva ja Rõngu kandis on teed «põhjatut rikkis».
- Kuuendal märtsipäeval hakkas USAs Kaljumäestikus puhuma kuum tuul *chinook* (kohalik föön), mis tõstis kolme minutiga õhutemperatuuri tervelt 15 kraadi võrra. Maailmarekordi lähedane tulemus!